

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/441/2015
Identifikačné číslo spisu:	1513215480
Dátum vydania rozhodnutia:	29.03.2017
Meno a priezvisko:	JUDr. Soňa Mesiarkinová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2017:1513215480.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Sone Mesiarkinovej a členov senátu JUDr. Mariána Sluka, PhD. a JUDr. Heleny Haukvitzovej, v spore žalobcu M. F., bývajúceho v N., zastúpeného Advokátskou kanceláriou Tomáš Rosina, s.r.o., so sídlom v Banskej Bystrici, Kukučínova 20, proti žalovanej Generálnej prokuratúre Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Štúrova 2, o náhradu škody, vedenom na Okresnom súde Bratislava V pod sp.zn. 11C/175/2013, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 27. októbra 2014 sp.zn. 6 Co/567/2014, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 27. októbra 2014 sp.zn. 6 Co/567/2014
z r u š u j e a vec vracia tomuto súdu na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava V rozsudkom z 30. júla 2014 č.k. 11 C /175/2013 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi 804 € s 5,5 % úrokmi z omeškania od 1. augusta 2013 do zaplattenia a súčasne mu zaplatiť trovy konania vo výške 688,11 €. Vo zvyšku (v zostávajúcej časti úrokov z omeškania) súd prvej inštancie žalobu zamietol. Nárok žalobcu titulom škody podľa zákona č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov, (ďalej len zákon č. 514/2003 Z.z.) považoval za dôvodný, nakoľko boli splnené všetky podmienky pre uplatnenie zodpovednosti štátu, t.j. existencia nezákonného rozhodnutia, vznik škody, ako aj príčinná súvislosť medzi nezákonným rozhodnutím a vznikom škody. V dôsledku právoplatného rozhodnutia Krajského súdu v Bratislave z 29. marca 2012 sp.zn. 2To/174/2011, ktorým bolo nezákonné rozhodnutie Okresného súdu Bratislava V zo 16. novembra 2011 sp.zn. 1 T/73/2011 zrušené, a žalobca oslobodený spod obžaloby, vzniklo poškodenému - žalobcovi právo na náhradu škody. Žalobou uplatnený nárok na náhradu škody čo do výšky predstavovala tarifná odmena jeho obhajcu, keď žalobca preukázal, akú sumu týmto titulom obhajcovi zaplatil. Súčasne priznal súd prvej inštancie žalobcovi aj zákonné úroky z omeškania, keď nad tento rámec uplatnenú výšku úroku zamietol a konanie zastavil v časti o zaplattenie istiny 111,37 € potom, ako v tejto časti zoberal žalobca svoju žalobu späť.

2. Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 27. októbra 2014 sp.zn. 6 Co 567/2014 rozsudok súdu prvej inštancie napadnutej časti, ktorou bolo žalobe vyhovené, zmenil tak, že žalobu v tejto časti zamietol. Žalovanej nepriznal náhradu trov konania. Uviedol, že v prejednávanej veci bola predmetom konania náhrada škody spôsobená nezákonným rozhodnutím v zmysle § 5 a nasl. zákona. č. 514/2003 Z.z. V zmysle § 3 ods. 1 tohto zákona za škodu spôsobenú orgánmi verejnej moci nezákonným rozhodnutím zodpovedá štát, t.j. Slovenská republika, v mene štátu koná vo veci náhrady škody spôsobenej orgánmi verejnej moci niektorý z orgánov uvedených v § 4 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z.z. Z uvedeného vyplýva podľa názoru odvolacieho súdu, že pasívne vecne legitimovaným subjektom v prejednávanej veci bol štát zastúpený Generálnou prokuratúrou Slovenskej republiky. Žalobca však v žalobe označil ako žalovanú Generálnu prokuratúru Slovenskej republiky, ktorej v spore chýbala pasívna vecná legitimácia, pretože nie je možné stotožňovať štát s orgánom, ktorý za štát koná.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie a žiadal zrušiť tento rozsudok a vrátiť vec na ďalšie konanie. Mal za to, že prípustnosť dovolania je daná s poukazom na § 238 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (zákon č. 99/1963 Zb., v znení noviel, účinný do 30. júna 2016, ďalej len O.s.p.). Dôvodnosť svojho mimoriadneho opravného prostriedku s poukazom na § 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p. a § 237 písm. f/ O.s.p. preukazoval tým, že po celý čas trvania súdneho konania svoj nárok vyvodzoval zo zákona č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci, a teda že za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci, za škodu spôsobenú orgánmi verejnej moci nezákonným rozhodnutím, zodpovedá štát za podmienok ustanovených týmto zákonom. Žalobca tiež poukázal na to, že vo svojom žalobnom návrhu zo dňa 22. apríla 2013 (na ktorom zotrval počas celého súdneho konania) uviedol, že podľa § 4 ods. 1 písm. f) zákona č. 514/2003 Z.z. je orgánom konajúcim v mene štátu vo veci náhrady škody, ktorá bola spôsobená orgánom verejnej moci podľa § 3 ods. 1, Generálna prokuratúra Slovenskej republiky, ak škoda bola spôsobená v trestnom konaní. Z odôvodnenia podanej žaloby vyplývalo, že žalobca označil štát za subjekt, ktorý spôsobil vzniknutú škodu. Keďže ako žalovaná bola označená len Generálna prokuratúra Slovenskej republiky (t.j. nie štát v zastúpení Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky), a teda vznikla táto nezrovnalosť medzi tvrdeniami uvedenými v podanej žalobe (t.j. že za škodu je zodpovedný štát za ktorého koná Generálna prokuratúra Slovenskej republiky) a označením žalovaného (kde bola uvedená „iba“ Generálna prokuratúra Slovenskej republiky), tak odvolací súd mal žalobcu vyzvať podľa § 43 ods. 1 O.s.p., aby nesprávne podanie, ktoré spočívalo v nesprávnom označení žalovaného, opravil. Bolo nesporné (a nerozporoval to ani odvolací súd), že žalobca po celý čas trvania súdneho sporu tvrdil, že mu škoda bola spôsobená štátom, v mene ktorého je povinná konať Generálna prokuratúra Slovenskej republiky. Ak ho odvolací súd nevyzval v zmysle § 43 ods. 1 O.s.p. na odstránenie vady žaloby (t.j. na správne označenie účastníka konania, keďže bolo zo žaloby zrejmé, že ním môže byť len štát), došlo tak zo strany odvolacieho súdu k porušeniu žalobcovho zákonného práva na spravodlivý proces, ktoré mu zaručuje nielen Ústava Slovenskej republiky v čl. 46 ods. 1, ale aj Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd v čl. 36 ods. 1. V tejto súvislosti žalobca poukázal aj na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 29. septembra 2009 sp.zn. 4Cdo/193/2009, ktorý v identickej veci uviedol, že ak je medzi skutkovým a právnym odôvodnením žaloby, ktorou bol uplatnený nárok zo zodpovednosti štátu, t.j. proti štátu a označením žalovaného, ktorý v takýchto prípadoch je len orgánom, konajúcim v mene štátu, logický rozpor, bolo povinnosťou súdu vyzvať žalobcu na odstránenie tejto vady žaloby.

4. Žalovaný vo svojom vyjadrení k dovolaniu, ho navrhol zamietnuť ako nedôvodné.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací [(§ 35 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“)] vzhľadom k tomu, že dovolanie žalobcu bolo podané 4. decembra 2014, vychádzal z prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 CSP, ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2016, v zmysle ktorého platí, že ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom jeho účinnosti. Podľa § 470 ods. 2 veta prvá CSP (ale) právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované.

6. Dovolací súd zistil, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana, zastúpená v

súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP) a preto skúmal prípustnosť a dôvodnosť dovolania bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP).

7. Podľa právneho stavu účinného do 30. júna 2016 bolo dovolaním možné napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu iba vtedy, pokiaľ to zákon pripúšťal (§ 236 ods. 1 O.s.p.). Dovolanie bolo prípustné proti každému rozhodnutiu, ak v konaní došlo k najzávažnejším procesným vadám uvedeným v § 237 O.s.p. Prípustnosť dovolania proti rozsudku upravoval § 238 O.s.p. a proti uzneseniu § 239 O.s.p. Dovolanie proti zmeňujúcemu rozsudku odvolacieho súdu bolo prípustné v zmysle § 238 ods. 1 O.s.p.

8. Žalobca podal dovolanie proti zmeňujúcemu rozsudku odvolacieho súdu, jeho dovolanie preto je prípustné.

9. V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. mohlo byť dovolanie podané iba z dôvodov, že po a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie bolo postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočívalo na nesprávnom právnom posúdení veci.

10. Podľa ustanovenia § 242 ods. 1 O.s.p. bol dovolací súd povinný ex offo posúdiť, či v konaní nedošlo k niektorej zo závažných procesných väd uvedených v § 237 O.s.p. a tiež, či konanie nie je postihnuté tzv. inou vadou, majúcou za následok nesprávne rozhodnutie vo veci v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.

11. O procesnú vadu konania v zmysle ustanovenia § 237 O.s.p. išlo vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ nepodal sa návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

12. Žalobca namietal, že mu bola postupom súdu odňatá možnosť konať pred súdom, keď ho odvolací súd nevyzval na odstránenie rozporov v označení žalovaného, napriek tomu, že bolo zrejmé, že svoj nárok na náhradu škody uplatnil podľa zákona č. 514/2003 Z.z., z ktorého hmotnoprávnej úpravy vyplýva, že jediným zodpovedným subjektom za škodu môže byť štát (Slovenská republika), zastúpená za ňou konajúcim orgánom, v danom prípade Generálnou prokuratúrou Slovenskej republiky.

13. K porušeniu práva na spravodlivé súdne konanie a odňatiu možnosti konať pred súdom, môže dôjsť predovšetkým vtedy, ak by komukoľvek bola odmietnutá možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde, a ak by súd odmietol konať a rozhodovať o podanej žalobe fyzickej alebo právnickej osoby (pozri napr. I.ÚS 35/98).

14. Podľa § 79 ods. 1 piatej vety O.s.p., ak je účastníkom štát, návrh musel obsahovať označenie štátu a označenie príslušného štátneho orgánu, ktorý bude za štát konať.

15. V súlade s § 43 ods. 1 O.s.p. sudca alebo poverený zamestnanec súdu uznesením vyzval účastníka, aby nesprávne, neúplné alebo nezrozumiteľné podanie doplnil alebo opravil v lehote, ktorú určí, ktorá nemohla byť kratšia ako desať dní. V uznesení uviedol ako treba opravu alebo doplnenie vykonať.

16. Vo vzťahu k výkladu a aplikácii § 43 ods. 1 a 2 O.s.p., Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len ústavný súd) opakovane judikoval, že musí v celom rozsahu rešpektovať základné právo účastníkov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Všeobecný súd musí vykladať a používať označené ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu. Interpretáciou a aplikáciou týchto ustanovení Občianskeho súdneho poriadku nemožno obmedziť základné právo na súdnu ochranu bez zákonného podkladu. Všeobecný súd musí súčasne vychádzať z

toho, že všeobecné súdy majú poskytovať v občianskom súdnom konaní materiálnu ochranu zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov (strán sporu). Prílišný formalizmus pri posudzovaní úkonov účastníkov občianskeho súdneho konania (strán sporu) a nadmerný tlak na dopĺňanie takých náležitostí do procesných úkonov účastníkov, ktoré nemajú oporu v zákone, ktoré idú nad rámec zákona alebo nemajú základný význam na ochranu zákonnosti, nie sú v súlade s ústavnými princípmi spravodlivého procesu. Sám Občiansky súdny poriadok to vyjadroval tak, že umožňoval odmietnuť podanie podľa § 43 ods. 2 len vtedy, ak v konaní nebolo možné pre nedostatky podania pokračovať. Pokračovanie v konaní treba chápať ako možnosť súdu konať a rozhodovať bez zásadnejších prekážok, akými sú neodstrániteľné alebo neodstránené nedostatky podaní (m.m. I. ÚS 139/02 a II. ÚS 154/08).

17. Dovolací súd má za to, že ústredný orgán štátnej správy, ktorý v žalobe označil žalobca, nie je síce orgánom zodpovedným za škodu v zmysle zákona o zodpovednosti za škodu, nie je teda ani nositeľom právnej povinnosti a nie je ani pasívne legitimovaný. Už zo samotnej žaloby ale vyplýva, že sa ňou sťažovateľ domáhal zaplataenia finančnej sumy z titulu náhrady škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci v súlade so zákonom o zodpovednosti za škodu, pričom svoj nárok vyvodzoval zo zákona o zodpovednosti za škodu, z ktorého je zrejma zodpovednosť štátu, aj keď v žalobe označil za pasívne legitimovaný subjekt Generálnu prokuratúru Slovenskej republiky, teda orgán, ktorý je oprávnený v mene štátu konať. Ak bol žalobcom v žalobe ako žalovaný označený len orgán oprávnený v mene štátu konať, pričom z iných častí žaloby zjavne vyplývalo, že smeruje proti štátu, bolo podľa názoru dovolacieho súdu namieste, aby odvolací súd pristúpil k aplikácii § 43 ods. 1 O.s.p. pre vadu žaloby spočívajúcu v jej nezrozumiteľnosti z dôvodu neurčitosti, a bolo povinnosťou odvolacieho súdu žalobcu na odstránenie tejto vady vyzvať. Tým skôr, že súd prvej inštancie konal s takto označeným žalovaným, a ak odvolací súd dospel k inému záveru pre ktorý zmenil rozsudok súdu prvej inštancie, mal sa najskôr pokúsiť o odstránenie tohto nedostatku procesným postupom hore uvedeným.

18. Najvyšší súd vo svojej predchádzajúcej judikatúre už tiež viackrát dospel k právnomu záveru, že riadne označenie štátu ako žalovaného účastníka konania (strany sporu) je náležitosťou riadnej žaloby, bez ktorého nemožno v konaní pokračovať. Štát je ako účastník konania (strana sporu) označený riadne, ak je súčasne s ním označený orgán, ktorý má v mene štátu konať, s uvedením jeho názvu a sídla. Pokiaľ nie je žalovaný, takto riadne označený, súd v zmysle § 43 O.s.p. žalobcu poučí a vyzve ho na doplnenie alebo opravu (pozri uznesenie najvyššieho súdu sp.zn. 4 Cdo 64/2011, sp.zn. 6 Cdo 149/2011, sp.zn. 4 Cdo 193/2009, rovnako aj ústavný súd II. ÚS 675/2016).

19. Najvyšší súd z hore uvedených dôvodov dospel k záveru, že odvolací súd tým, že nepoučil žalobcu o tom, že treba odstrániť rozpor v označení žalovaného v súlade s obsahom jeho žaloby, a to potom, ako tak neurobil súd prvej inštancie, ale s takto označeným žalovaným konal a zmenil rozsudok súdu prvej inštancie tak, že zamietol žalobu, odňal žalobcovi možnosť konať pred súdom, čím zaťažil konanie vadou podľa § 237 písm. f/ O.s.p.

20. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP).

21. Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP).

22. Najvyšší súd v súlade s týmito ustanoveniami napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

23. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

24. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 454 ods. 3 CSP).

25. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.